

**Plenaire afsluiting conferentie Handelingsperspectieven
Eureka! Wat nu: van kennen naar kunnen
1 oktober 2013, Amersfoort**

(samenvatting door Anne Martens, Kennis voor Klimaat)

'We hebben de hele dag hard gewerkt. Ik heb leuke en interessante discussies gehoord, al waren ze soms een beetje abstract. Misschien soms ook wat escapistisch. Wilde men ontsnappen aan de lastige opdracht om concreet de praktijk in te duiken? Ik ben benieuwd wat jullie er van vonden!' Na deze woorden stapte de dagvoorzitter Florrie de Pater (Kennis voor Klimaat) het publiek in om te horen hoe anderen de dag hadden ervaren.

Petra Goessen vond de discussies soms abstract, maar volgens haar is dat logisch. 'We moeten nog een paar keer met elkaar praten. We beginnen nu pas net te snappen hoe het in elkaar zit. Zo was ik vanmorgen bij de bijeenkomst over compartimentering. We moeten onze bestuurders eerst nog uitleggen wat dat is. Daarna zullen we nog een tijdje ronddraaien in de discussies daarover.' Petra's tweede bijeenkomst ging over natuurlijke golfdempers. Die vond ze heel leuk. De discussie was levendig en concreet, misschien ook omdat er een verschil van mening was tussen Wageningen en mensen uit de civiele techniek.

'Het was een leuke dag, maar de sessies verrasten mij niet.' merkte Gu Oude Essink op. 'We komen steeds maar niet verder. Ik zie hier heel veel mensen die toch wel hoog in de boom zitten en hun jasje aan houden. Die jaszjes moeten uit! Er zijn hier te weinig mensen die het beleid onderbouwen. Boeren, bijvoorbeeld, of mensen uit het veld. Die zouden hier moeten zijn!'

De derde deelnemer die ondervraagd werd, woonde de bijeenkomsten over ondergrondse wateropslag en natuurlijke golfdempers bij. Die discussies waren spannend; ze gingen over kennishiaten, maar ook over hoe we deze technieken gaan toepassen. 'Er heerst wel een soort ongeduld over 'wanneer het nou echt gaat gebeuren.' Maar grote veranderingen kunnen pas in een hele of halve generatie waar gemaakt worden.'

Hans de Moel is ongeduldig. 'Ik wil geen halve generatie wachten. Maar ik realiseer me dat dingen niet over een nacht ijs gaan in de waterwereld. Als het sneller kan, graag! Vanochtend was ik bij de bijeenkomst over compartimentering en vanmiddag bij een sessie over buitendijks bouwen. Het viel me op dat men bang was voor meerlaagse veiligheid. Iedereen heeft daar zijn eigen ideeën over.'

Pier Vellinga neemt het woord en bespreekt de samenvattingen die voorzitters gemaakt hebben van alle bijeenkomsten:

- **Sessie 1.1: Compartimentering en regionale keringen**
'Compartimentering is al eeuwenoud. Maar de noodzaak ervan is weggezaakt. Gemeenten en provincies weten niet meer waarom we compartimenteringsdijken hebben. Deze compartimenteringen zijn echter wel heel handig! Provincies en gemeenten zouden eens moeten kijken naar wat er gebeurt bij een overstroming, en wat de functies dan zijn van compartimenteringsdijken.'
- **Sessie 1.2: Hoe zout mag het zijn?**
'Planten kunnen nog wel wat meer zout aan. Er kwam duidelijk naar voren dat we moeten uitvinden hoeveel zout een plant aankan. Daarmee kunnen we gebiedsgerichte zoutnormen ontwikkelen. Nu is die zoutnorm gebaseerd op Amerikaans onderzoek van 50 jaar geleden.'
- **Sessie 1.3: Ondergrondse wateropslag, wat werkt waar?**
'STOWA en KvK hebben veel onderzoek gedaan naar ondergrondse wateropslag. De kwestie die in deze sessie naar voren kwam, was vooral: hoe promoot je ondergrondse waterbuffers? Hoe ga je om met regels? Er is meer stimulering of 'smeergeld' nodig, want de wetgeving zelf is minder star dan de mensen die de handhaving doen. Zo moet je juristen nooit vragen OF iets kan, maar je moet vragen HOE iets kan. Om een voorbeeld te noemen: de Maasvlakte is aangelegd in een natuurgebied!'
- **Sessie 1.4: Gebouwen als waterbuffer, hoe bereik je dat?**
'Er is een wetenschappelijke proeflocatie, of *Living Lab*, nodig om mee te spelen. Economen, juristen en

technici zouden hierbij moeten samenwerken. We zouden niet moeten schrikken van regels of verplichtingen. En we zouden niet alles meteen in wetten en regels moeten willen vastleggen. Het is goed om uit te vinden wie de kosten, en wie de baten krijgt van zoetwater. Misschien is het wel mogelijk om binnen 20 jaar groene daken te verplichten.'

- **Sessie 1.5: minder wateroverlast in de wijk, maar hoe en met wie?**

'Dit is een kwestie van governance. De tools zijn er al, want 3Di kun je binnenkort gratis downloaden. Maar er is wel meer aandacht nodig voor wateroverlast. Een *Living lab* zou hierbij kunnen werken.'

- **Sessie 2.1: Natuurlijke golfdempers, een serieus alternatief voor dijkverzwaring?**

'We hebben hier de kennis voor. Er zijn wel wat drempels, wetten en bezwaren, maar die kunnen overbrugd worden, als bestuurders iets meer doorzetten.'

- **Sessie 2.2: Elders of anders bouwen?**

'Vooral de gemeente Dordrecht is goed bezig met anders bouwen. Toch zijn er nog veel *information gaps*. Gemeenten en projectontwikkelaars hebben namelijk andere beelden bij het ontwikkelen van waterrobuuste huizen. Alle actoren zouden een alliantie kunnen sluiten om waterrobuust bouwen in de praktijk te brengen, zodat er antwoorden komen op vragen als: Wat gebeurt er bij een ramp? Hoe snel kunnen we een gemeente weer aan de praat krijgen na een overstroming?'

- **Sessie 2.3: Hoe houd ik mijn veendijk sterk?**

'Sinds de doorbraak in Wilnis zijn er veel actieprogramma's opgezet. Maar iedereen doet het op zijn eigen manier. Kennisinstituten zouden samen de kennis die er al is tegen het licht moeten houden. Ze zouden een handleiding kunnen maken over 'hoe om te gaan met veendijken'.

- **Sessie 2.4: Stoppen met doorspoelen? Kansen en belemmeringen**

'Er werd een forse uitspraak gedaan in deze sessie: 'Doorspoelen helpt niet tegen zout, het kost te veel aan water!' We hebben nu de associatie dat spoelen verspilling is van energie. Maar spoelen is geen broodje aap. We spoelen niet door om het zoutgehalte laag te houden, maar voor een acceptabele waterkwaliteit, zodat we bijvoorbeeld minder last hebben van blauwalgen. Je kunt het zoutgehalte ook beperken door het dempen van zoutputten. Er is handelingsperspectief. Dat bewijst Amsterdam. Daar wordt al een paar jaar helemaal niet meer doorgespoeld en de waterkwaliteit wordt alleen maar beter.'

- **Sessie 2.5: De stad: houd het koel! Water als koelvloeistof voor de stad**

'We vragen om participatie van bestuurders, burgers en bedrijven. Water moet weer midden in de samenleving staan. De overheid gaat het niet meer allemaal regelen. Governance, lokaal maatwerk en burgerparticipatie zijn de punten van vandaag.'

Joost Buntsma, de nieuwe directeur van STOWA spreekt de afsluitende woorden:

'Vanochtend zei ik '*Kennis moet een klant hebben.*' Deze uitspraak kreeg ik vandaag vaak voor m'n voeten geworpen. Ik bedoelde niet te zeggen dat kennis ALTIJD een klant moet hebben, het heeft echter wel een meerwaarde. Dus ik wil mijn uitspraak herzien en er van maken: 'Kennis zou meer in de richting van klant moeten zijn.' Als ik een parallel trek naar een appelboom: Als je die plant, kun je pas na 15 jaar de vruchten plukken. Dat is met kennis ook vaak zo.

'Eigenlijk wilde ik jullie nu een plaatje laten zien van een hurkende moeder en een kindje die zijn eerste stapjes doet. Zij applaudiseert als hij loopt, en moedigt hem aan wanneer hij valt. Bij innovatie doen wij precies het tegenovergestelde. Plannen die mislukken zien wij vaak als weggegooid geld. Bij een falend plan zouden we meer moeten denken: 'Jammer dat het geld weg is, maar het was wel een goed idee!'

'Voor mijn gevoel gaat het vandaag om korte- en lange termijn doelen met elkaar te verbinden. Als iets NU een meerwaarde heeft, dan komen er meer mensen over de bocht. Je moet niet zeggen: 'Deze bomen leveren over 20 jaar schaduw op. 'Nee, je moet zeggen: 'Deze bomen staan voor een duurzame stad!' dan werken mensen mee.

Ook valt er veel winst te halen op het gebied van marketing, vooral door de juiste terminologie te gebruiken. Termen als 'meerlaagse veiligheid' en 'nood-overloopgebieden' zijn passé.

'Ik vond het een inspirerende dag. Soms werd er langs elkaar heengesproken, en soms zochten mensen juist verbinding. We zouden met dat laatste door moeten gaan. Daarvoor is geduld nodig. Maar die tijd hebben we, de toekomst is pas over 50 jaar. We moeten dus niet bij de pakken neer gaan zitten. Handen uit de mouwen!'